

Labirintus az Oratóriumban

Ország Lili emlékkiállítás a Kiscelli Múzeumban

A rendszeres múzeumlátogatót is meglepetés érheti, ha szeptember 29-ig felkeresi a Kiscelli Múzeum első emeleti Oratóriumában a május óta nyitva tartó „Kövek” című kiállítást. A modern magyar festőművészet jellegzetes arcú mesterének, Ország Lilinek (1926-1978) állít emléket ez az életmű-válogatás, a korai szárnypróbálgatásoktól a kiérlelt remeklésekig. A látogató már a bejáratnál megtorpan egy cím és évszám nélküli képnél, amely – a maga realiztikusan ironikus stílusában – rózsafüzérét morzsolgató szerzetest örökít meg régi sírkő

tövében, tempomrom előtt. 1954 környékén készült mutatós ceruzarajza a falusi temetőről, a fejfákon száradt koszorúkkal, a láthatárra rajzoló körvonalakkal. Ezzel egyidős nagyjából egy prágai turistaútja nyomán készült alkotása is, mely az ottani ősi zsidó sírkert sok száz esztendő köveinek kristálykubusokra emlékeztető tömkelegét ábrázolja, a héber írásjelek kabalisztikus alkalmazásával. Arra, hogy azonos motívumra hány féle változatot tudott teremteni, említsük meg az 1955-57 között keletkezett „Épületek sírkövei között” című piros alapon fekete-fehér kollázsát, amelyen hasonló alapelemekből alkotott egyedi grafikát. A felhasznált anyagok és művészi technikák kavalkádjából egy kicsiny olajképre is érdemes utalni, amelyen 1958 körül, éppen a Kiscelli Múzeum udvarát örökítette meg. Festésmódja bármennyire elvonatkoztatott is, a kulturális zárandók felismerheti az előtér zöld pázsitján az ókori szobortöredéket a drapériás női torzóval, s a nézőhöz vezető sétány mentén, középtűt a tűzfalat és a régi lakóház parányi ablakszemét...

A főfalakon legjelentősebb képei sorakoznak, nemcsak témaválasztásukban és ábrázolásmódjukban, hanem méreteikben is monumentálisan. Többek között az 1974-75-ös időszakból a sokrészes „Labirintus” egyes elemei, amelyen – az ókori romvárosokban tett többszöri látogatásai nyomán – már ultramarinkékkal és pompeji vörössel keverednek a barna árnyalatok. Ezt az összegzést már 1963-ban

megelőlegezte puritán fekete-fehérben a „Rekviem hét táblán, elpusztult városok és emberek emlékére” elnevezésű ciklusa, amelyet szemlélve lehetetlen nem gondolni a holokauszt huszadik századi áldozataira. Az átmenetet 1968 táján a „Nyomaink” vagy a „Felülnézet” ciklusainak diófapác-árnyalatokban tartott lapjai teremtettk meg, ásatások épület-alaprajzainak, s régészeti térképeknek absztrakt hatású – már-már mérnöki precizitású – ábráival. Ezek látszólagosan rideg tárgyilagossága éles ellentétben áll belső ér-

zelmi kisugárzással, az ellentétet legfeljebb az ó-egyiptomi hieroglifák, avagy az ősi héber írásjelek lángnyelvekhez hasonló lobogása, cirkalmas mustra-sora oldhatja fel a látogató előtt. Egykor létezett vagy sosemvolt kultúrák: a történelem viharaiiban és a természeti katasztrófákban eltűnt civilizáci-

Vízión, vegyes technika, 1968

ók, népek és nemzetek, vallások és mitológiák, városállamok és épületek emlékjelei ezek. A semmiből a semmibe nyíló ajtók és ablakok finom ívei, a boltzatok, avagy oszlopfejek elmés, gyakorlatias szerkezet-rendszere. Szárnyas angyalok és kitért karral imádkozó emberi figurák – megannyi, jelképes alakja. Mint a természet- és az emberkéz alkotta környezet évezredek át tartó – máig megszakíthatatlan – kölcsönös párbeszéde, hol reménybe kapaszkodó, hol tragédiába torkolló emberi sorsokról. Talán némi tanulsággul szolgálhat a mának, bár a látottakból úgy tűnik: az emberi történelemben a nemzedékek végtelen folyamai mintha nem tanultak volna elődeik számtalanszor megismételt hibáiból.

A realizmustól a szentendrei piktúra látomásos világán át a szürrealizmusig, avagy a konstruktivizmus férfiasan határozott szigoráig, s végül a valóságalemekből építkezve – szinte a teljes elvontságig – jutott el Ország Lili. Az a sajátos művészi világot teremtő alkotó, akinek most a teljesség igénye nélkül is méltó emléket állít ez a kiállítás a Kiscelli Múzeum misztikus légkört árasztó oratóriumában.

Wagner István